

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר בשבתורה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

לעילוי נשמת ר' דוב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

שלח

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

אחד מגדולי ראשי הישיבות, ומן המפורסמים שבהם, הצטיין מאוד באהבת התורה שלו, והצליח להנחילה לתלמידיו, עד כדי כך שכאשר ראו בחור פלוני המיוחד באהבת תורה, אמרו שהוא תלמיד של הראשישיבה ההוא. הראשישיבה סיפר פעם על הדרך שבה הנחילו לו הוריו את אהבת התורה, כבר בגיל קטן. בבית בו גדלתי, סיפר, לא היתה הפרנסה מצויה, וההורים כלכלו את המשפחה בדוחק רב. כאשר הגעתי לגיל שבו החלו ללמוד בתלמוד תורה פרק אלו מציאות, ביקש אבי להנחיל לי את אהבת התורה במלוא העוצמה. הוא הנה במרוח רעיון, שכראי לקנות לי לא רק את פרק אלו מציאות לבדו, אלא להביא לי גמרא גדולה, עם כל מסכת בבא מציעא. כך, חשב אבא, אדע לייקר את הלימוד יותר. גמרות כאלו, בזמנו, לא היו מצויות כל כך, ומחירן היה רב. ולמרות הכל, החליט אבא להפתיעני במתנה היקרה הזו, ולקנות לי את הגמרא הגדולה. מגודל המעמד, ומגודל הכבוד שחש ללימוד התורה שלי, התלבש אבא באותו יום בבגדי שבת, וכך הלך לחנות הספרים. הוא ידע שכאשר אראה אותו מוסר לי את הגמרא בבגדי שבת, תתייקר התורה עוד ועוד בעיניי. והנה, אבא צועד בדחילו ורחימו אל חנות הספרים, ולתדהמתו הגדולה הוא מוצא שם את... אמא שלי, והנה גם היא לבושה בבגדי שבת. פניהם של ההורים נתכרכמו להגע, ושניהם כבשו עיניהם בקרקע... מה את עושה כאן, רעייתי? - שאל האבא. והאשה השיבה: רציתי להנחיל לילד שלנו אהבה עזה ללימוד התורה, ולכן החלטתי להפתיעו במתנה יקרה, ולקנות לו גמרא גדולה... ומיכין השנת את הכסף למתנה יקרה כזו? התעניין הבעל. וזו השיבה: מכרתי את צמידי הזהב שקיבלתי לחתונתי... והמשיכה לספר שכדי לגרום לילד התרגשות גדולה ככל האפשר, התלבשה בבגדי השבת שלה... לאחר שהתברר לה שגם בעלה הגיע לכאן לאותה מטרה, התעניינה האשה מהיכן השיג את הכסף, והבעל השיב שמכר את שעון הזהב שלו... וכך הגיעו שניהם יחד אל החנות, לבושים בבגדי השבת בעיצומו של יום חול, ועכשיו רכשו כבר את הגמרא בצוותא. עכשיו התעוררה ביניהם שאלה חדשה; מי יביא את הגמרא אל הבן ייקר שלהם... והחליטו, שכדי שיהיה לשניהם חלק במצוה, הם יביאוה ביחד. וכך אחז הבעל את הגמרא הגדולה מצד אחד, ואשתו מן הצד השני, ומסרוה לילד. כל כך התאמצו ההורים לקדש את המעמד, ולדגש את נפש הילד, שהאווירה ששררה בבית באותם רגעים היתה כעין מעמד הר סיני. ואחר כך מתפלאים שצמח להם ילד כזה... כאשר גם האבא וגם האמא מתאמצים ביחד להעניק לילדיהם את אהבת התורה, תיחפך אצלם אהבה זו ל"שבע שני" וגם כשיגדלו יהיו שקועים באהבה זו עד צוואר. (להגן בשמחה)

רבי שאול בראך זצ"ל רבה של קאשוי גדול רבני הונגריה בדורו כותב על אמו: "ואם אמרתי אספרה מעשיה הטובים תקצר היריעה מהכיל. ולקיים כמו בניה ויאשרוה, אזכיר מעט מזויותה, שלא לבטל בכל השנה מלהתפלל תפילה בציבור, ובעת התפילה דמעות עיניה שוטפות כנחל. ובעת אמירת זמירות והלל, מליאה שמחה וגיל, יותר מהמוצא שלל רב. כל ימי חייה ידה פתוחה לפזר לצדקה. ובפרטות לעמלי תורה. ביתה היה בית וועד לאורחים הגונים. ולפעמים התגוררו תלמידי חכמים שבועת שלמים בביתה בכבוד גדול, ומצאו מנוח לכף רגלם. היתה רגילה לשלוח בערב שבת נרות לתלמידי חכמים שיהיו להם די על כל ימות השבוע ללמוד אצל הנרות. וזכור אני בימי שלוחות ועשרה הזמינה בביתה בית מיוחד לבית הכנסת ובית המדרש לתפילה ולתורה. ומעולם לא הניחה למשרתיה לכבד ולרביץ את בית הכנסת והבית מדרש רק היא בעצמה עשתה כן ברוב שמחה. וכן בכל ערב שבת זריזותה לעשות בעצמה כל האפשרי, ולהוכיח בכל דבר ודבר, זה אני עושה לכבוד שבת. והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה... וגודל חסדה עמדי לגדלני על ברכי התורה, אין בכוחי לספר. עודני ילד קטן קראה עימי כל כ"ד כתבי הקודש וספרי מוסר. ובהיותי בר מצווה נסעה אימי לקצה המדינה להושיבני בין ברכי תלמידי חכמים... (שאלו בחירי ד')

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

שלח לך אנשים למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דיבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר(ורש"י) צריך להבין, למה אמרו חז"ל ולא "לקחו" מוסר, מתאים יותר היה לכתוב ולא למדוד? הערה זו העיר רבי זאב איידלמן זצ"ל בהיותו על ערש דווי בביה"ח. הוא תירץ: מוסר לא מספיק ללמוד. אדם יכול לדאות ולהסכים ולהנהן בראשו ודי לו בזה. מוסר הכוונה לקחת למעשה. (אבני יחיאל)

אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע על נון יהושע: מעשה שאירע באחת העיירות הקטנות והיה שם בית הכנסת קטן ואחר זמן שנתרבו התושבים לא היה המקום להכיל אותם ועל כן הוכרחו להגדיל את בית הכנסת ולא היה אופן אחד כי אם מאחורי המזרח ששם היה מקום פנוי שברו את כותל המזרחי ובנו אותו ביחד עם החלק שהוסיפו, ועל ידי כך המקומות שהיו תחילה בכותל ה"מזרח", נדחקו פנימה, ורצו הגבאים למכור את מקומות המזרח החדש, והנה אותם האנשים שהיה להם מקום ישיבה, בכותל המזרח הקודם, כעת ביקשו לשבת במזרח החדש, בטענה שהמקום שלהם הוא "מזרח" והם אלו שצריכים לקבל את המקומות שב"מזרח החדש, ואמרו להציע את השאלה לפני אחד מגדולי התורה, וכן עשו, ומיד השיב להם על זה ראייה מפורשת מן התורה מפרשתנו דכתיב "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" ומבואר שהוסיף לו יו"ד שנלקח מ"שרה" אמנו והנה אותו היו"ד, אדרבה נתעלה מקומו, שמתחלה אצל "שרי" היה בסוף השם, ועכשיו העמידו אותו ב"מזרח" בראש התיבה אבל לאות הה' של הושע היתה טענה שמקודם היה לה צד ה"מזרח" בראש התיבה, ועכשיו היא כבר לא ראשונה, ולא מצינו כזאת טענה, כיון שהאות ה"א נשארה על מקומה ורק הוסיפו לה אות יו"ד לפניו, והוא הדין בנידון הנ"ל מאחר שלא היוזו אותם ממקומם ועומדים הם על מקומם כבראשונה אין כאן דין ודברים כלל. (של תורה)

ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה: אפס כי עז העם השב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם: הקשה חכם אחד: מדוע נתחייבו המרגלים עונש חוק כל כך הלא אמרו שהארץ טובה היא מאוד ארץ זבת חלב ודבש רק אמרו אפס כי עז העם ואין זה הוצאת דבה רעה להתחייב על זה עונש חוק כמוה. ותיירץ דהנה אם שואלים לאדם על חבירו בעניי שידוכים או יכולים בנקל להכיר בתשובת הנשאל, אם כוונתו לקלקל, או לשבח, כי אם רוצה לקלקל את השידוך, או הוא מתחיל לומר את המעלות הנמצאות, באותו אדם, ולבסוף הוא אומר: אבל יש בו חסרונות אלו ואלו, העולות על המעלות אכן אם רצון האיש הנשאל לדבר טוב על חבירו או מתחילה הולך ומונה את חסרונותיו, ואחר כך יאמר, "אבל לעומת החסרונות נמצאו בו כמה מעלות טובות ונשגבות וראוי לכבודו לתתחן עמו הוא הדין אצל המרגלים אם היו אומרים אמת עז העם אבל הארץ טובה מאד היהנראת כונתם שהיא לטובה אבל הם לא כן עשו כי מתחלה חשבו את המעלות שיש בארץ ואחר כך אמרו אפס כי עז העם ומסוף דבריהם ניכר שראשי דבריהם היה להוציא דיבה רעה על הארץ ולכך נענשו(שיחת חולין)

ראשית ערפתכם חלה תרימו תרומה וגו', לה: אפשר לומר רמו נאה, שבזמן שהתינוקות שלכם עודם מוטלים בעריסות, תרימו אותם תרומה כבר מעתה להשיית ע"י המצוות המרמוזות בתיבת חל"ה ח' - שמונת ימי מילה, לי - שלושים ימי פדיון הבן, ה' - בן חמש שנים למקרא. (אורח לחיים)

סיפור מההפטרה

וְהִיָּתָם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְאֶת אֲחֵי וְאֶת אֲחֵיוֹתַי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצְלִיחַם
אֶת נַפְשֹׁתֵינוּ מִמּוֹת: הַרְרֵ יִשְׂרָאֵל קְלִיַּי זְצִ"ל - יהודי ניצול שואה. שעבר שם
שבעת מדורי גיהנום ועמד בכולם בגבורה, וזכה לשרוד ולהמנות בין המעטים
שנשארו בארץ החיים. באחד הפעמים סיפר סיפור מפעים, ואמר שהוא תולה
את זכות השארות בחיים מהתופת, בזכות סיפור זה. ומעשה שהיה כך היה,
באחד הימים פגשתי במחנה העבודה הנאצי, יהודי חלוש ותשוש, שהיה
נפוח רעב ל"ע, על סף גסיסה, שככל הנראה זה כמה ימים שלא בא שום
דבר מאכל אל פיו, ועמד בשארית כוחותיו האחרונים על יד "פח אשפה"
גדול שבקצה המחנה, ונבר וחפש בתוכו אולי יעלו בידו שיריים של אוכל,
כל האוכל במחנה העבודה היה בבחינת שיריים, והוא חיפש אולי יעלו בידו
שיריים מן השיריים... רחמי נכמרו על אותו יהודי אומלל, על השפל הנורא
של איש ישראל קודש, שבקושי מחזיק נשמתו באפיו, נגשתי אליו ברוב
חמלה וארבה, ושאלתי אותו, "אמור נא יהודי, במה אוכל לעזור לך? היהודי
המסכן הופתע לגלות מעט רחמים וחנינה בתוך ים אדיר של אכזריות שטנית
והתנכרות מוחלטת. וענה בלחשיה, כשבקושי מצליח להניע שפתיו "אפעס
עסהיך" [נמשהו לאכול]... הצטערתי מאד שלא היה בידי כלום! ואף אני הייתי
עמו באותו צרה, הרעב כמעט הוריד אותנו מדעתנו, אך ליבי יצא מקרבי
למראה איש ישראל המתייסר כל כך. פגשתי אפוא אל האיש וכה אמרתי לו:
ראה נא אחי יקירי, אהובי כנפשי! לדאבוני, אין לי כלום ממש, אף לא גרגיר
אחד להצלתך, הלא שנינו יחדיו כאן נתונים באותה סירה... ובאותה צרה!
אבל דבר אחד אני כן יכול להעניק לך ואף בשפע רב! - אהבה עזה ושושפעת
[ליב-שאף]! על היותך איש ישראל קודש! ועל שאתה יהודי כמוני, ונשמותינו
אחת הם, - ותיכף תפסו לאותו מסכן בשתי ידיו וחיבקו ונשקו באהבה עזה
ועצומה, עד שהחלו שניהם בוכים ברוב רמעות והתרגשות, ותוך כדי בכייתם
היה זועק לו: "איך האב דיר ליב! דו ביזט אידו! איך האב דיר ליבו!" ואני
אותך אתה יהודי, אני אוהב אותך! כך עמדו שניהם יחדיו מתרפקים זה
בזרועות זה, ומוצאים לעצמם פיסה של אנושיות ורחמים בתוככי הגיהנום
הנורא! - לאחר מכן כשעזבו, הרגיש לו שוב: תדע נאמנה, שאף כאן בשפלות
היותר גדולה של ישראל, הקב"ה אוהב אותנו! כי אהבת בני יקרים ואהובים
שלו! והנה לפלא גדול היה, שמכוח אותה אהבה גדולה וחמימות הלב, התאזר
עוז אותו יהודי שהיה כבר ממש על סף מוות, ומכוח אותו חיזוק עצום שנשטתי
בו החזיק מעמד עד שהגיע איוה דבר מאכל לפיו! ומאז כמו נכרתה ברית אהבים
בינינו, ונעשנו חברים קרובים בדם ונפש כל ימות הועם, ויחדיו עמדנו בכל הגזירות
הקשות, כשאנו מחזקים זה את זה! - ושנינו יחד שרדנו את התופת. ונשארו בארצות
החיים בחסדי השם יתברך הנאמנים, והקמנו ב"ה משפחות גדולות וענפות בדור
התקומה שלאחר המלחמה! מכאן ראיתי, סיים רבי ישראל את סיפורו, שכשמרחמים
ואוהבים איש ישראל באמת ובתמים, הרי זה ממתיק כל הדינים הקשים, כמ"ש (שבת
דף קנא ע"ב) תניא רבן גמליאל ברבי אומר, יונתן לך רחמים ורחמך והרבך' (דברים
יג, יח), "כל המרחם על הבריות מרחמן עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות
אין מרחמן עליו מן השמים". אני תולה את נס הצלתי, בזכות אותה אהבה ורחמים
שהיתה בינינו במחנות, בזכות זה ניצלנו ושרדנו לחיים. לא צריך לחפש יהודי נפוח
רעב כדי לשפוך עליו שפע של רחמים, מספיק שרואים יהודי שנראה קצת שבור,
יהודי שקצת קשה לו, ולומר לו מילה טובה, וכבר אפשר להציל חיים שלמים.
(ווי העמודים)

ועל הכל...

"פרפראות"

טעיתי בשלושה, אמר האדמו"ר מאלכסנדר, הרבי רבי העניך זי"ע, חשבתי
שאין בקי בהלכה, כשמשו של הרב, המקשיב להלכה פסוקה, אין ירא שמים
כקברו, הנזכר יום יום במות, ואין שחור כבלו, המצוי תמיד במקוה, והנה התברר
לי שטעיתי, שמשו של הרב אינו למדו, הקברו, אינו תמיד ירא שמים, והבלו
אינו השחור באגשים (האדמו"ר הרבי ר' חנוך העניך הבחן)

"ענין של טעם"

טעם שנהגו, שנער בן י"ג שנים, מתחיל להניח תפילין שלושים יום, קודם
שיגיע לבן י"ג שנה. לפי שצריכים לחנך אותו וללמד אותו סדר הנחת תפילין
וכל הדינים שיהיה בקי ומכיר בהם, ועל כן מתחילים שלושים יום קודם, כמו
שמתחילים לדרוש בהלכות החג, שלושים יום קודם, לפי שהלכות רבות
הם. (מסעמים)

"מפי כתבם"

אחד הנושאים העיקריים שאנו מרגישים בפני יהודים הרחוקים משמירת תורה
ומצוות הוא, שלהקב"ה שברא אותנו ושם אותנו כאן בעולם הזה, יש דרישות
ברורות מאתנו. כשאני מנסה להסביר לחילונים מהי יהדות, אני ממשיך להם
את העולם בו אנו חיים למלון בעל חמישה כוכבים. אתה נמצא במלון מפואר,
מקבל ארוחות מפוארות, ברקע מתנגנת מוסיקת רקע, מארגנים לך טיולים
וספורים מעניינים. החדר שלך במלון הוא חדר מפואר וכל יום מסדרים אותו
עבורך. בקיצור - חיי תענוג! ואתה נמצא במלון הזה שבוע, שבועיים, חודש,
שנה... מתי יבוא יום שתבחין בהימצאותו של דלפק הקבלה, תיגש ותשאל את
הקופאי: "סליחה, של מי המלון הזה, ומה אני עושה פה, וכמה זה עולה?"
- כדאי מאוד שהיום הזה יגיע כמה שיותר מוקדם! אהנחנו חיים בעולם נפלא
ומופלא. יש לנו מוסיקת רקע של הציפורים אשר הקב"ה ברא. יש תמיד נוף
יפה, נוף מרהיב! עלינו רק לעצור ולהתבונן ונראה את היופי של העולם!
כשנוסעים במכונית, אין חצי שניה בה הנוף חוזר על עצמו! למה לידים אוהבים
להיות בחוץ? כי בכל רגע יש התחדשות בעולמו של הקב"ה! התענוג של
אוויר, התענוג של כל כוס מים, התענוג שיש לך מהילדים שלך... מתי יהיה לנו את
השכל לשאול: "כמה צריך לשלם עבור התענוג הזה?" אמונת ישראל היא שהקב"ה
אמר לנו בפירוש מה רצונו! לפעמים פוגשים אנשים שאומרים: "אני מסורתי,
ומספיק שאני תורם לבית הכנסת". הכל טוב ויפה, אבל - איך אתה יודע שזהו רצון
ה'! הקב"ה גילה לנו את רצונו, ואנו יודעים בדיוק מה הוא מבקש תמורת העולם
הנפלא שהוא ברא בשבילנו! הוא לא צריך את המתנות שלנו בדמות תרומות לבית
הכנסת. אמונת ישראל היא שאלוקים אמר לנו מה הוא רוצה - ועלינו לקיים את
רצונו בדיוק כמו שהוא אמר לנו. הקב"ה ברא עבורנו עולם נפלא. נקח למשל
תפוח פשוט. מה מונח בתוך תפוח אחד פשוט? כשהתפוח עדיין בוסר, קליפתו
ירוקה, וצבעו לא מושך לקטוף אותו, והוא כאילו מעביר לנו מסר: אל תאכל אותי
עכשיו, אתה עלול לקבל כאב בטן! אבל כשהוא בשל - קליפתו אדומה ומושכת
את העין, והוא בעצם מעביר לנו מסר: בואו תקטפו! בואו תאכלו! מלבד זאת,
הקליפה שומרת על טריות הפרי, והוא מכיל גרעינים שמהם יצמחו עצי תפוח
נוספים. ומה המחיר שהקב"ה מבקש שנשלם עבורו? ברכה! "ברוך אתה ה'
אלוקינו מלך העולם, בורא פרי העץ" (! נפש שמשון דבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן דבר שבתוך כלי אסור, ואם אותו דבר יהיה בתוך פיו
של האדם יהיה מותר?

תשובה: דם אדם, אם יצא לתוך כלי או על שאר דבר, אסור, ואם הוא
בתוך פיו, כגון דם שבין השיניים, מוצצו ואכלו. (דברי חכמים וחידותם)

מפתגמי אור יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

הכסיל מדבר הרבה, החכם שומע הרבה. (חזון נחום)
אל תהיה חכם בדברים, אך היה חכם במעשים. (המאירי)
האדם, כל זמן שהוא בריא ושלם, אינו מרגיש את כל טובו שבידו. (חזון נחום)